

แพรวเยาวชน

เกาะที่มีความสุขที่สุดในโลก

ลินดา โกมลารชุน

เขียน

ศุภันธุ์ โกมลารชุน

วาดภาพประกอบ

การอ่านคือรากฐานที่สำคัญ

หนังสือคุณภาพ
โดยอมรินทร์กรุ๊ป

คำนำสำนักพิมพ์

เกาะที่มีความสุขที่สุดในโลก เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่สำนักพิมพ์แพรวเยาวชนเลือกเฟ้นขึ้นมาพิมพ์ซ้ำและปรับปรุงภาพประกอบเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย ด้วยเล็งเห็นว่าเป็นหนังสือดีที่อยากให้เยาวชนและคนไทยทุกคนได้อ่าน การันตีความทรงคุณค่าด้วยการได้รับรางวัลจากหลากหลายเวที ทั้งวรรณกรรมเยาวชนรางวัลยอดเยี่ยม นายอินทร์อวอร์ด ประจำปีพุทธศักราช 2555 รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 เซเวนบุ๊กอวอร์ด ครั้งที่ 11 ประจำปีพุทธศักราช 2557 และเป็น 100 หนังสือดีเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ของสำนักงานส่งเสริมสังคม แห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) นอกจากนี้ยังได้รับเสียงชื่นชมจากทั้งผู้ใหญ่และเด็กว่า อ่านจบแล้วเหมือนได้ชำระกายใจ พร้อมต่อสู้ไปในโลกที่มีแต่ความเร่งรีบและขับเคลื่อนด้วยวัตถุนิยมอย่างในปัจจุบัน

แพรวเยาวชนชวนคุณผู้อ่านทุกท่านหลีกเร้นจากโลกที่แสนวุ่นวายเข้าสู่โลกใบไม่เล็กไม่ใหญ่ของยานโน เด็กชายผู้อยู่บนเกาะแอมบริม เกาะเล็กๆ ในประเทศวานูอาตู ซึ่งตั้งอยู่ในแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนใต้ ประเทศที่มีดัชนีชี้วัดความสุขสูงที่สุดในโลก ชีวิตประจำวันของผู้คนบนเกาะล้วนมีชีวิตที่เรียบง่ายและใกล้ชิดกับธรรมชาติ คำนึงถึงการเป็นผู้ใหญ่มากกว่าอื่นใด จนเสมือนได้ท่องเที่ยวในโลกในอุดมคติที่มีท้องฟ้าสีฟ้า ท้องทะเลสะอาดใสสีครามสด ภูเขาไฟลูกโตแสนทรงพลัง แต่จิตใจของผู้คนที่ทำเพื่อผู้อื่นก่อนตัวเอง ทรงพลังยิ่งกว่า

แพรวเยาวชน

คำนำที่มีความสุขที่สุดในโลก

หลังจากได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ประจำปี พ.ศ. 2555 ฉันก็สุขใจที่รู้ว่าที่มีอีกหลายหน่วยงานคัดเลือกหนังสือเรื่อง *เกาะที่มีความสุขที่สุดในโลก* ให้เป็นวรรณกรรมเยาวชนดีเด่นเช่นกัน ที่สุขไปกว่านั้นคือการพิมพ์หนังสือเพิ่มอีกหลายครั้ง อันหมายถึงมีผู้อ่านเรื่องราวนี้ไปแล้วหลายพันคน

นักเรียนประถมบางคนอ่านเพราะคุณครูใช้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา นักศึกษามหาวิทยาลัยบางคนอ่านเพราะต้องทำรายงานกลุ่มส่งอาจารย์ และมีบางคนอ่านเพื่อใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์

ไม่ว่าจะอ่านเพราะเหตุใด ในสถานการณ์โลกที่การเดินทางมีเงื่อนไขและข้อจำกัด การอ่านทำให้เรามีที่ไปในเวลาที่เราต้องอยู่หนังสือเล่มนี้พาเราเดินทางไปไกลถึงประเทศวานูอาตู หมู่เกาะในทะเลแปซิฟิกใต้ ดินแดนที่ยังมีภูเขาไฟปะทุ เลี้ยงหมูเพื่อใช้จ่ายค่าธรรมเนียม เป็นศูนย์กลางของมนตร์ดำศาสตร์มืด และมีคำดัชนีความสุขที่สุดในโลก

ฉันเขียนวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้โดยใช้เวลากว่า 4 ปี
ระหว่างนั้นก็ค้นพบว่า นอกจากครอบครัวที่น่ารักของฉันแล้ว ก็ม
ีการอ่านและเขียนหนังสือนี้ละที่ทำให้ฉันพบความสุข ผู้อ่านอาจจะ
ใช้เวลาเพียงไม่กี่วันก็จบหน้าสุดท้าย อย่าลืมตั้งคำถามกับตัวเองว่า
อะไรที่ทำให้ท่านมีความสุข จงทำสิ่งนั้นและรักษามันไว้ให้นาน

ลินดา โกมลารซุน
พฤษภาคม 2564

Special thanks to

Ken Machtley & Cathy Siegismund

for inspirational travel log of the Felicity

Tim Curtis, Chief of Culture Unit, UNESCO

for sharing your experiences while living in Vanuatu,
your thesis and those rare books.

พีจุ้ย-ศุ บุญเลี้ยง

สำหรับความเป็นครู ผู้ให้โอกาสและคำปรึกษาเสมอมา รวมถึง
คำแนะนำตรวจแก้ต้นฉบับวรรณกรรมเรื่องนี้ให้กลมกล่อม

ครอบครัวของฉัน

สำหรับความรัก กำลังใจ และความห่วงใย ที่ทำให้ทุกวันของฉัน
มีความสุข

ประเทศวานูอาตู

เอริโรมังก

แทนนา

เอนตยูน

ครั้นผู้คนไม่ได้สำนึกขอบคุณในความอุดมสมบูรณ์
เทพเจ้าจึงได้ทวงสิทธิแห่งการเป็นผู้รับนั้นคืน
ความเกรี้ยวกราดแห่งลาวา
นำพาความอดอยากแร้นแค้นมาเยือน
กระทั้งบาโกลโกล...โอ...บาโกลโกล
ทำนสละร่างลงในดิน
เพื่อเป็นอาหารแก่ลูกๆทั้งหลาย
ด้วยเหตุนี้
ท่านจึงกลายเป็นเทพเจ้า...ผู้ให้อย่างแท้จริง

ยาโน่

ประเทศของผม มีรูปร่างคล้ายตัววายที่ลอยอยู่ในมหาสมุทร ที่จริงน่าจะเรียกว่าเส้นประรูปร่างคล้ายตัววายมากกว่า เพราะถ้าดูจากแผนที่จะเห็นเป็นเกาะเล็กเกาะน้อยเกือบร้อยเกาะเรียงกันอยู่ ประเทศของผมชื่อ วานูอาตู มีความหมายว่า ดินแดนนิจนิรันดร์

ผมเป็น นีวานูอาตู หมายถึงชาววานูอาตูโดยกำเนิด บ้านของผมอยู่ในหมู่บ้านเวนลาบนเกาะแอมบริม เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ห่างจากชายฝั่งเข้ามาพอสมควร และอยู่สูงขึ้นไปบนไหล่เขา ที่นี้มีคนอาศัยอยู่ไม่มากนักเมื่อเทียบกับเมืองหลวงอย่างพอร์ตวิลลา ที่นั่นเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวต่างชาติผิวขาวที่ชอบอาบแดดบนหาดทราย ดำน้ำดูปะการัง เดินป่า ตีกอล์ฟ และเฟลิดเฟลินกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของนีวานูอาตู นักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่งที่สมบุกสมบันหน่อยก็จะมี

ความสุขกับการเดินขึ้นไปสำรวจบนภูเขาไฟบนเกาะอื่นๆ ผมเดาว่า
เขาคงหลงใหลความตื่นเต้นท้าทาย ขณะที่ไต่ไปตามขอบปล่องภูเขาไฟ
แล้วก็ชะโงกลงไปดูลาวาสีแดงร้อนระอุ รอว่าเมื่อไรของเหลวที่เดือด
ปุดๆ อยู่ในนั้นจะระเบิดพุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้าให้เห็น

แต่คนที่เกิดและใช้ชีวิตอยู่กับภูเขาไฟอย่างนี้นานูอาตุกลับรู้สึก
ว่าภูเขาไฟไม่ได้น่าตื่นเต้นเลย ทั้งยังเป็นสิ่งที่นำความกังวลใจมาให้
เพราะมันจะเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของเราไปทันที เมื่อใดที่ภูเขาไฟ
ส่งสัญญาณร้าย ชาวบ้านก็ต้องพากันอพยพออกนอกพื้นที่ ถ้ามัน
ระเบิดก็จะมีคนเคราะห์ร้ายบาดเจ็บหลายคน เกาะแอมบริมที่ผมอยู่
มีภูเขาไฟที่ยังไม่ดับอยู่ถึงสองลูก พวกผู้ใหญ่เล่าว่า ครั้งสุดท้ายที่มัน
ระเบิดอย่างรุนแรงเมื่อยี่สิบกว่าปีก่อน หลังจากนั้นพ่นลาวาและเถ้า
ออกมาแล้วก็เกิดฝนกรดตามมา แหล่งน้ำบริเวณรอบๆ นั้นกลายเป็น
สีฟ้าและดื่มไม่ได้อยู่หลายปี

นานๆ ที่ถึงจะมีนักท่องเที่ยวมาสำรวจภูเขาไฟบนเกาะของผม
คงเป็นเพราะเกาะแอมบริมยังคงดำเนินวิถีชีวิตตามเดิมแบบเดียวกับ
เมื่อหลายสิบปีก่อน ไม่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือสิ่งอำนวยความสะดวก
สักดวง ไม่มีโรงแรมหรูหรสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากบังกะโล
เล็กๆ แถมหาดทรายบนเกาะส่วนมากยังเป็นหาดทรายดำ ไม่ใช่
ทรายขาวเม็ดละเอียด แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือ คำว่าลือว่าเกาะแอมบริม
ยังคงรักษาสถาปัตยกรรมนิยมและพิธีกรรมแบบดั้งเดิมจนเป็นศูนย์กลาง
ของมนตร์ดำศาสตร์มืด คนทั่วไปตีความว่ามันคือเวทมนตร์ คาถา
ปลุกเสก คำสาป หรือพอมดหมอผีอะไรทำนองนั้น เป็นคำที่มีความ
ลึกลับและน่าสะพรึงกลัวปนอยู่ด้วยเสมอ

บุญ เป็นคนหนึ่งที่มัวปลงอำนาจแห่งมนตร์ดำที่ว่ำนั้น ชาวบ้าน

มักพูดกันว่าบุญเป็นผู้มีพลังอำนาจมากที่สุดของเกาะเลยด้วยซ้ำ คนที่มีพลังอำนาจหรือรู้จักวิธีใช้มนตร์คาถาจะมีสถานะเป็นหัวหน้าของหมู่บ้าน เรียกว่า คัสตอมซีฟ ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้คุมกฎและผู้พิพากษาคอยไกล่เกลี่ยเวลาคนในหมู่บ้านทะเลาะกัน รวมถึงเรียกเก็บค่าปรับจากคนที่ทำความผิด ในแต่ละหมู่บ้านอาจมีคัสตอมซีฟหลายคน แต่ทุกคนต้องสืบเชื้อสายมาจากหัวหน้าคนก่อนๆ รวมถึงผ่าน นีมังคิ พิธีเลื่อนขั้นอย่างถูกต้องตามธรรมเนียม บุญคือหัวหน้าชามูเอลแห่งหมู่บ้านเวนลา และเป็นหัวหนาระดับ มาลมอร์ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุด ผมเคยฝันว่าบุญเสกกิ้งทำให้กลายเป็นม้ายด้วยการโบกกิ้งไม้ในมือไปมา พอเล่าให้ฟัง บุญก็ยิ้มแล้วบอกว่าบุญเสกได้แค่ควั่น ว่าแล้วก็โยนกาบมะพร้าวเข้าไปในกองไฟ ทันใดนั้นควันสีดำก็พุ่งขึ้นมาเต็มไปหมด นั่นเป็นครั้งแรกที่ผมได้เรียนรู้วิธีสูมไฟเพื่อไล่ยุ่ง

บุญเป็นคนรูปร่างไม่สูงนัก เมื่อเทียบกับหัวหน้าคนอื่นๆ แต่มีไหล่หนาและกล้ามเนื้อแขนขาแข็งแรงแม้ว่าอายุเลย 60 ไปหลายปีแล้ว ผมหยิกขอดของบุญกลายเป็นสีเทาเกือบหมด เช่นเดียวกับเคราหยิกหนาที่ล้อมอยู่ใต้คาง บุญเป็นคนพูดน้อย ผมไม่ค่อยเห็นบุญหัวเราะสักเท่าไรนอกจาก

บุญ หัวหน้าชามูเอลแห่งหมู่บ้านเวนลา

ยิ้มให้ แต่ไม่ว่าจะยิ้มน้อยๆ หรือยิ้มกว้างๆ สำหรับผมแล้วเป็นยิ้มที่ดูอยู่ดี เพราะบุญมีดวงตาที่ดูุดัน ยิ่งมีรอยแผลเป็นลึกที่หางตาข้างซ้ายเป็นแฉกคล้ายตัววายด้วยแล้ว เวลาจ้องใคร คนนั้นเป็นต้องหลบสายตาทุกที แม่ชอบพูดว่าบุญมีนัยน์ตาเหมือนปลาฉลามดูเป็นมิตรและน่ากลัวในขณะเดียวกัน มีแต่พ่อเท่านั้นละที่กล้าสบตาด้วยและกล้ามาขอลูกสาวของบุญด้วยหมูถึง 12 ตัว

ประเทศของเราไม่ได้วัดความมั่งคั่งด้วยคำว่า “มีมากเท่าไร” แต่วัดกันที่ว่า “ให้得多มากเท่าไร” ยิ่งให้คนอื่นได้มากก็ยิ่งแสดงว่าเป็นคนมั่งคั่ง นอกจากนี้เรายังใช้หมูเป็นตัวกำหนดความมั่งคั่ง เมื่อใครต้องการความยอมรับนับถือจากคนในหมู่บ้าน เขาต้องแจกจ่ายหมูให้หัวหน้าและคนอื่นๆ เมื่อมีคนทำผิด เขาต้องเสียค่าปรับด้วยหมู ถ้าใครอยากเรียนรู้งานฝีมือที่ถ่ายทอดต่อกันมา เขาก็ต้องจ่ายหมูเป็นค่าวิชา เช่นเดียวกันกับที่ต้องมอบหมูให้แก่พ่อของเจ้าสาว เพื่อแสดงว่าเป็นคนมีความอดทนและขยันขันแข็งพอที่จะเลี้ยงหมูจำนวนมาก

พ่อไม่ร่ำรวย แต่มีฝีมือทางด้านงานแกะสลัก หัตถกรรมชิ้นชื่อของแอมบริมคืองานไม้และหินแกะสลักเป็นรูปต่างๆ พ่อจ่ายหมูเป็นค่าเล่าเรียนและค่าอนุญาตให้เป็นช่างแกะสลัก ก่อนจะเริ่มเรียนรู้วิธีแกะไม้เป็นรูปหน้าคนหรือรูปสัตว์อย่างหมู ปลา หรือนกแก้ว เมื่อชำนาญดีแล้วพ่อก็ต้องจ่ายหมูเพิ่มบวกกับเปลือกหอยหายากอีกสองสามชิ้น เพื่อหัดแกะสลัก *แทมแทม* ซึ่งเป็นสินค้าขายดีสำหรับนักท่องเที่ยว แทมแทมเป็นกลองยาวแนวตั้ง ทำจากไม้สาเกหรือไม้เพินตันที่คว้านลำต้นให้กลวงแล้วผ่าร่องยาวเอาไว้ตรงกลางลำ เมื่อเคาะให้จังหวะขณะเต้นรำจะเกิดเสียงก้องกังวาน เชื่อกันว่าแทมแทมที่ดีที่สุดจะต้องส่งเสียงเรียกฝูงปลาให้ว่ายมาใกล้ชายฝั่งแล้วพลิกตัว

จึงระบ่ไปตามจ้งหะได้

ยอดแถมแถมสลักเป็นรูปใบหน้าคน อาจมีหน้าเดียวหรือหลายหน้าเรียงต่อกันขึ้นไป ช่างสลักไม้แต่ละคนจะสลักใบหน้าตามจำนวนที่ได้รับอนุญาต มีแต่หัวหน้าระดับสูงเท่านั้นที่สามารถสลักแถมแถมได้สูงถึง 6 หน้า พ่อก็เป็นหัวหน้าเหมือนกัน แต่ระดับของพ่อยังไม่สูงพอ จึงมีสิทธิ์สลักแถมแถมได้เพียง 3 หน้า งานสลักทุกชิ้นของพ่อประณีตและขายดีเมื่อส่งไปยังฟอร์ต-วิลลา ไม่นานนักพ่อก็เก็บเงินได้พอที่จะซื้อหมูแม่พันธุ์มาเลี้ยง รोजनมันออกลูกมาอีกครอกใหญ่จึงยกให้บุญเป็นค่าสินสอด บุญก็สลักไม้เก่งเหมือนกัน แต่ไม่ได้ทำจริงจ้งเป็นอาชีพเหมือนพ่อ ส่วนใหญ่พ่อจะสลักไม้เป็นหน้ากากหรือไม้เก็เครื่องประดับรูปหมู แต่งงานสลักของบุญมักเป็นรูปฉลาม ซึ่งผมดูว่าแปลกดี เพราะฉลามของบุญนั้นบางตัวกลับมีท่อนล่างเป็นขาเหมือนคน

แถมแถม

แม้ว่าหัวหน้าหมู่บ้านจะใช้ระบบสืบเชื้อสายต่อกันมา แต่ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์ได้เป็นหัวหน้า ทุกคนจึงคาดหวังว่าผมคงได้เป็นหัวหน้าสักวันหนึ่ง แต่จะได้เป็นหัวหน้าสูงสุดเหมือนบุญซามูเอลหรือไม่นั้นเป็นเรื่องที่ต้องรอเวลา ผมจะต้องเลี้ยงหมูของตัวเองให้ได้เสียก่อนเพื่อใช้เป็นค่าธรรมเนียมในพิธีนี้มันงัดอันศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนั้นผมยังต้องแสดงให้ทุกคนเห็นว่ามีความสามารถมากพอที่จะรับตำแหน่งนั้นได้ แต่ถ้าถึง

ตอนนั้นแล้วยังไม่สามารถพิสูจน์ตัวเองได้ ตำแหน่งหัวหน้าสูงสุดก็คงเป็นของคนอื่นไป ซึ่งอาจจะเป็นใจไม่เคลียร์ก็ได้

ใจไม่เคลียร์ไม่ได้เป็นลูกแท้ๆของป้าไอริน แต่เมื่อนับญาติกันแล้วผมกับใจไม่เคลียร์มีทวดคนเดียวกัน เขาจึงมีสิทธิ์ที่จะสืบต่อตำแหน่งหัวหน้าสูงสุดเหมือนผม พ่อของใจไม่เคลียร์ถูกกักตั้งแต่ตอนเขายังไม่เกิด พิษงูทะเลนั้นร้ายแรงมากจนพ่อของเขาไม่มีโอกาสได้เห็นหน้าลูก ส่วนแม่ของเขาก็เสียชีวิตไม่กี่วันหลังคลอดเพราะเสียเลือดมาก ป้าไอรินซึ่งแต่งงานมาหลายปีแต่ไม่มีลูกจึงเป็นคนรับเลี้ยงดูใจไม่เคลียร์ แต่ถึงป้าไอรินจะมีลูกก็คงรับเลี้ยงใจไม่เคลียร์อยู่ดี ตามธรรมเนียมของนิวนูอาตู ถ้าพ่อและแม่ของเด็กตายลง เด็กๆจะไม่ถูกทอดทิ้ง เราไม่มีที่ที่เรียกว่าสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า แต่ญาติพี่น้องของพ่อแม่เด็กจะเป็นผู้อุปการะรับเลี้ยงดูทันที ในภาษาของเราเรียกว่า วันทือค มีความหมายว่า ครอบครัว

ใจไม่เคลียร์มีปัญหาด้านการพูดมาตั้งแต่เล็ก เขาออกเสียงได้ไม่ชัด เหมือนกับว่าไต้ลิ้นของเขามีพังผืดยึดติดเอาไว้ แต่ผมกลับไม่รู้สึกละอายว่าคำพูดของใจไม่เคลียร์ต่างไปจากเด็กคนอื่น อาจจะเป็นเพราะเราโตและเล่นมาด้วยกันตั้งแต่จำความได้ ตอนที่เขายังเล็กอยู่นั้น เด็กในหมู่บ้านต่างก็ล้อเลียนเขา เขาจึงชอบเดินตามผมไปไหนมาไหนตลอดเวลาคล้ายให้ผมเป็นเกราะป้องกัน แต่พอมาตอนนี้ก็ไม่มีใครล้อเขาแล้ว เพราะถึงเขาจะอายุน้อยกว่า แต่กลับตัวสูงและรูปร่างกำยำเหมือนเด็กรุ่นโต นอกจากนี้ใจไม่เคลียร์ยังมีความสามารถพิเศษที่ไม่เหมือนใคร เขาเลียนเสียงอะไรได้ตั้งหลายอย่าง โดยเฉพาะเสียงของสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นเสียงกบในฤดูผสมพันธุ์ เสียงนกเค้าแมวที่ออกหากินในยามค่ำคืน หรือเสียงขูในลำคอของนางแมวที่หวงลูกอ่อน

ป้าไอรินก็ชอบส่งเสียงใส่เขาเหมือนกัน แต่เป็นเสียงเอ็ดตะโรดังลั่น เมื่อเปิดฝาท่อออกมาแล้วเจอกึงก่าคอน้ำเงินชูหัวขึ้นมาแลบลิ้นแผลิบ แล้วเมื่อไรที่ป้าไอรินส่งเสียงอย่างนั้น เราก็จะวิ่งหนีมาที่บ้านผมแล้ว นั่งกิน แล็บ/แล็บ/แสนอร่อยของแม่เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

แล็บแล็บเป็นอาหารพื้นบ้านที่หากินได้ทั่วไปในวานูอาตู แต่ผมว่าแม่ ทำแล็บแล็บได้อร่อยที่สุดในหมู่บ้าน เมื่อแม่เริ่มคั่นกะทิในกะละมัง ใบใหญ่ ผมจะช่วยเตรียมหลุมดินและตัดใบตองให้ หลุมนี้เป็นหลุม ขนาดใหญ่ขุดเอาไว้สำหรับหมกแล็บแล็บโดยเฉพาะ มีก้อนหินคุไฟที่ ร้อนระอุรองอยู่เต็มก้นหลุม แม่จะบดมันเทศจนละเอียดเกลี่ยลงบน ใบตอง หลังจากนั้นก็วางผักหับแล้วตามด้วยเนื้อหมู เนื้อปลา หรือ เนื้อไก่อีกชั้น เทกะทิใส่ให้ท่วมแล้วห่อใบตองหลายชั้นให้แน่นก่อนนำลง ไปวางบนหินร้อนๆ ในหลุม เอาใบตองคลุมปากหลุมอีกที พอใบตอง ทั้งหมดเกรียมเป็นสีน้ำตาล เนื้อข้างในก็สุกได้ที่ส่งกลิ่นหอมฉุย งาน ฉลองปีใหม่อีกครั้งหนึ่งเราแข่งกันว่าใครจะกินแล็บแล็บของแม่ได้มากที่สุด ผมกินได้ 4 ชิ้น ส่วนโจไม่เคิลกินไปตั้ง 7 ชิ้น แล้ววันรุ่งขึ้นเขาก็กินท้องจนแทบหายใจไม่ออก ต้องไปขอยาสมุนไพรจากลุงอาซิน พี่ชายของพ่อที่มีตำแหน่งเป็น *เครเวอร์* หรือพ่อหมอที่รู้เรื่องการปรุงยา และเป็นคนทำพิธีรักษาคนป่วย

หลังจากวันนั้นกลายเป็นว่า โจไม่เคิลตามเกาะลุงอาซินแจเพื่อ เรียนรู้การขุดผิวชั้นในของรากไม้ การบดเมล็ดพืชบางชนิดให้เป็นผง หรือการสกัดน้ำมันจากใบไม้หลายๆชนิด ลุงอาซินดูจะชอบอกชอบใจ ที่โจไม่เคิลตั้งใจฟังและทำตามได้อย่างไม่ผิดพลาด แต่กับผมแล้วมักจะ โดนไม้เท้าทักๆ อย่ๆ สิดำที่ท่าจากเถาวัลย์เคาะหัวเอาบ่อยๆ เพราะ

จำไม่ได้สักทีว่าจะต้องใช้ใบไม้ชนิดไหนบ้าง ลุงอาชินบ่นให้หนูและแม่ฟังบ่อยๆว่า ในหัวของผมมีแต่เถาลาวา เพาะปลูกอะไรก็ไม่ขึ้น

ผมกับโจไม่เคิลเดินไปโรงเรียนด้วยกันทุกเช้า ผมเป็นนักเรียนประถม 5 ของโรงเรียนที่หมู่บ้านรานันซึ่งอยู่ห่างออกไปราว 20 นาทีที่เป็นโรงเรียนประถมเพียงแห่งเดียวทางตอนเหนือของเกาะแอมบริมนักเรียนร้อยกว่าคนในโรงเรียนส่วนหนึ่งก็เดินมาจากหมู่บ้านอื่นๆที่อยู่ใกล้เคียง โรงเรียนนี้สอนตั้งแต่ชั้นประถม 1-6 หลังจากนั้นถ้าจะเรียนต่อชั้นมัธยมก็ต้องไปเรียนที่เกาะอื่น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีใครไปเรียนต่อ เพราะค่าเล่าเรียนในระดับมัธยมเพียงเทอมเดียวก็เป็นเงินหลายหมื่นนาตู นับว่าสูงมากเมื่อเทียบกับค่าครองชีพและรายได้ของชาวเกาะ

โรงเรียนในวานูอาตูมีสองแบบ คือโรงเรียนที่สอนภาษาอังกฤษกับโรงเรียนที่สอนภาษาฝรั่งเศส เพราะนอกจากเราใช้ภาษาบิสลามาเป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวันและเป็นภาษาทางการแล้ว ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสก็ถือเป็นภาษาทางการด้วย ยังไม่รวมภาษาท้องถิ่นอีกกว่าร้อยภาษาที่ในวานูอาตูแต่ละเกาะใช้กันอยู่ โรงเรียนของผมสอนภาษาอังกฤษซึ่งผมคิดว่ามันง่ายดีเพราะใกล้เคียงกับภาษาบิสลามาที่เราใช้กันอยู่ที่บ้าน หรือจะพูดให้ถูก ภาษาบิสลามานั้นต่างหากที่ดัดแปลงมาจากภาษาอังกฤษ เมื่อเราต้องการน้ำ ภาษาบิสลามาจะพูดว่า “Mi wantem wota.” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Me want water.” และเมื่อเราจะบอกว่าเรามีความสุขมาก ในภาษาบิสลามาจะพูดว่า “Mi glad tumas.” ตรงกับประโยคว่า “Me glad too much.” หรือ “I am very happy.” นั่นเอง

แม่พูดอยู่เสมอว่า เสียหายที่ไม่ได้เรียนหนังสือต่อจนถึงชั้นมัธยม แม่ชอบอ่านหนังสือมากและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วจากการอ่าน แต่บุญไม่สนับสนุนให้แม่เรียนต่อ บุญไม่รู้ว่เด็กผู้หญิงจะเรียนหนังสือมากมายไปทำไม เพราะหน้าที่ของผู้หญิงก็คือการปลูกมันเทศ ดูแลหมู สานตะกร้า แล้วก็ทำแล็บแล็บ พูดถึงเรื่องการเรียนที่โรงเรียนกับแม่จึงเถียงกันทุกที อีกแค่ปีเศษผมก็จะเรียนจบชั้นประถมแล้ว แม่บอกว่าจะให้ผมเรียนต่อชั้นมัธยมให้ได้ ในขณะที่บุญบอกว่าจะสอนให้ผมจับปลาได้เก่งกว่าใครในหมู่บ้านนี้ แม่บอกว่าจะทำทุกอย่างเพื่อให้ผมได้เข้ามหาวิทยาลัย ส่วนบุญบอกว่าถ้าผมอยู่ช่วยเลี้ยงหมู บุญจะสอนวิธีตัดเขี้ยวหมูให้เป็นวงสวยกว่าเขี้ยวของหมูทุกตัวบนเกาะ บุญถามว่าแม่จะเอาเงินจากไหนมาจ่ายค่าเทอม แม่ไม่มีคำตอบให้บุญในทันที เราทุกคนรู้ว่าลำพังรายได้จากการขายแทมแทมและงานไม้สลักของพ่อคงไม่พอเป็นค่าใช้จ่ายที่จะส่งผมไปอยู่ที่เกาะอื่น

คนที่สนับสนุนให้ผมไปพอร์ติวลาอย่างออกหน้าออกตากลายเป็น บ้าไอริน ทั้งๆที่ก่อนหน้านี้บ้าไอรินมักจะพูดว่าคนที่อ่านหนังสือมากมายอย่างแม่มักจะฟุ้งซ่าน แต่ตอนนี้กลับเถียงบอกใครๆว่า ผมควรจะได้ไปเรียนหนังสือที่พอร์ติวลาถึงระดับมหาวิทยาลัย

“พอเรียนจบก็หางานดีๆที่นั่นทำ มีใจไม่เคลือบอยู่ที่แวนลาให้เป็นที่พักอาศัยคนเดียวก็พอถมเถไป”

บ้าไอรินคงจะหวังดี แต่ดูเหมือนประโยคนั้นจะทำให้ใครๆเข้าใจว่าผมจะไม่กลับมาที่แอมบริมอีก ว่าไปแล้วบ้าไอรินก็มักลงท้ายประโยคด้วยการชมเชยใจไม่เคลือบ หรือเปรียบเทียบระหว่างใจไม่เคลือบกับผมอยู่เสมอ เช่นประโยคว่า

“ใจไม่เคลือบนะเหมือนของขวัญจากพระเจ้า ถึงจะกำพร้าตั้งแต่

เล็กหรือว่าพูดไม่เหมือนใครเขา แต่ก็มีพรสวรรค์มากกว่าพี่ๆน้องๆ เสียอีก”

“ดูสิ โจไม่เคลิลของป้า ช่างมีความจำเป็นเลิศอะไรอย่างนั้น คงได้รับพลังมาจากทวดเสียหมดคนเดียว”

ขณะที่แม่กำชับไม่ให้บุญสอนมนตร์ดำให้ผม ป้าไอรินก็กำชับบุญแบบตรงข้ามกันเลย

“พ่อก็อย่าลืมล่ะว่าโจไม่เคลิลนะหัวไวกว่า ดูเวลามันช่วยลุงอาชิน ปรุขยาลิ คล่องแคล่วว่องไว วันก่อนก็ทำยามาให้ฉันประคบขาที่บวมฉึ่ง ไม่ทันข้ามวันก็ยุบเหมือนใครมาเสกคาถาอย่างนั้นแหละ ไม่ต้องรอให้อายุเท่ายาโนห์รอกถึงจะสอนมนตร์ได้ ฉันว่าโจไม่เคลิลพร้อมสำหรับพิธีนี้มั่งคึแล้วนา”

บุญออกความเห็นสั้นๆว่า ไม่ว่าจะอย่างไร ขาของป้าไอรินก็บวมฉึ่งอย่างนั้นตลอดทั้งปี แต่บุญไม่เคยได้ตอบเกี่ยวกับการสอนมนตร์ ปล่อยให้ป้าไอรินพูดพร่ำไปเรื่อย จนคืนหนึ่งป้าไอรินไม่สบายมิใช่สูงนั้นละ รุ่งขึ้นแกก็เที่ยวเล่าให้ใครต่อใครฟังถึงความฝันที่น่ากลัว แกบอกว่าปีศาจที่มีหัวเหมือนฉลามเดินเข้ามาหาแล้วเอาใยแมงมุมสีดำพันรอบใบหน้าแกไว้จนพูดไม่ได้ ตั้งแต่นั้นป้าไอรินก็แทบไม่เคยเอ่ยถึงเรื่องมนตร์ดำอีกเลย

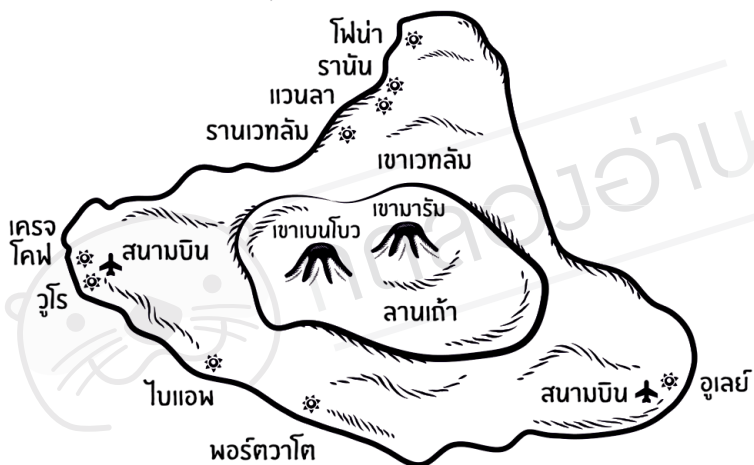

ທດສະວະນ

เกาะแอมบริน

2

ผมเฝ้าถามบุญหลายครั้งเกี่ยวกับอำนาจแห่งมนตร์ดำที่เป็นความลับแม้แต่กับนิวานูอาตูด้วยตัวเอง ในธรรมเนียมของเรา คำว่า *ตาบู* หมายถึง สิ่งต้องห้าม เรื่องต้องห้าม หรือสถานที่ต้องห้าม การเฝ้าดูคนสำคัญและหัวหน้าชุมนุมในพิธีกรรมคือตาบู การเดินเข้าไปในเขตหวงห้ามหรือกระท่อมหวงห้ามที่ใช้ทำพิธีคือตาบู แม้แต่การถ่ายทอดวิธีใช้มนตร์ดำให้แก่คนที่ไม่มีสิทธิ์เรียนก็เป็นตาบู

บุญบอกวามนตร์ดำเป็นเหมือนดาบสองคม หากใช้ให้ถูกวิธีก็จะมีประโยชน์ แต่ขณะเดียวกันก็สามารถทำอันตรายต่อผู้อื่นได้ด้วย ดังนั้นคนที่จะเรียนรู้ได้ต้องเป็นคนที่มีความตั้งใจดี คิดทำแต่สิ่งดี และไม่นำอำนาจพิเศษไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง ผู้ที่รู้การใช้มนตร์จึงไม่ควรถ่ายทอดวิชาให้ใครต่อใครได้อย่างพร่ำเพรื่อตามใจ คนที่จะ

เรียนได้นั้นต้อง ถูกเลือกแล้วเท่านั้น

“มนตรีดำเอาไปทำเรื่องที่มีประโยชน์ได้ด้วยหรือครับ” ผมเข้าใจ มาตลอดว่ามันใช้สำหรับการต่อสู้กับศัตรู เรื่องของมนตรีดำมักจะเป็น หัวข้อพูดคุยที่น้ำเต๋นเต๋นในหมู่เด็ก ๆ อย่างพวกเราเวลาอยู่ที่โรงเรียน ในเรื่องราวที่เล่าต่อ ๆ กันมามีเรื่องของการให้ศัตรูดื่มน้ำที่สกัดจากต้นไม้ บางชนิดเพื่อทำให้หมดสติและทำอะไรไม่ได้ หรือการเอา ฐู วัตถุทรงรี คล้ายดวงตาพันด้วยใยแมงมุมวางไว้บนหัว และต้องไม่ส่งเสียงพลาง มองตรงไปข้างหน้า จะทำให้ศัตรูมองไม่เห็น แต่ไม่เคยมีใครบอกได้ว่า ยาพิษที่ว่ามันสกัดจากต้นอะไร หรือชูท่ามาจากอะไร

“สมมุติว่ามีใครลักคนพายแคนูออกไปในทะเล แล้วเผชิญเจอ พายุฝนจนต้องติดอยู่ที่เกาะมาเลกุลากลับบ้านไม่ได้ หลานจะใช้คาถา ช่วยเขายังไง” บุญตั้งคำถาม

“ผมก็จะร้ายมนตรีทำให้ลมเปลี่ยนทิศ พัดพายุไปทางอื่น แล้ว พัดเรือของเขากลับมาที่แอมบริม”

“หลานรู้คำตอบอยู่แล้วนี่” บุญว่า “มนตรีดำไม่ใช่ของวิเศษที่ทำให้เรามีความแข็งแรงอยู่สะดวกสบาย เราไม่สามารถร้ายมนตรีให้มันเทศ งอกงามได้ถ้าเราไม่ลงแรงพรวนดินรดน้ำ ไม่มีใครร้ายมนตรีเพื่อเรียก ให้ปลาว่ายเข้ามาแย่งกองไฟได้ถ้าไม่พายเรือออกไปเหยียดแหจับมัน สิ่งที่ บุญทำก็แค่ขอบคุณเทพเจ้าผู้คุ้มครองผืนดินที่เราปลูกมันเทศ และ ขอบขอบคุณเทพเจ้าแห่งท้องน้ำที่แบ่งปันปลาให้เรากิน ไอ้ที่ทุกคนคิดว่าเป็นการร้ายคาถา ที่จริงอาจจะเป็นบทสวดอ้อนวอนต่อเทพเจ้าให้เมตตา ต่อเราเท่านั้น”

“ถ้าเป็นแค่บทสวด อย่างนั้นมนตรีดำจะมีอำนาจยังไงล่ะครับ บุญ มันไม่ได้มีจริง ๆ หรือไม่ใช่ไหมครับ” ผมสงสัย

“จำไว้นะยานโน” บุญมองหน้าผม รอยแผลเป็นที่ทางตาเป็นสีเข้ม จนเห็นได้ชัดกว่าปกติ “การมีอยู่จริงไม่ได้หมายถึงสิ่งที่เรามองเห็น แต่หมายถึงจิตที่ศรัทธา”

“แล้วถ้าผมศรัทธาละครับ ผมจะมีสิทธิ์ได้ฝึกมนตร์แล้วเลื่อนขั้นเป็นหัวหน้าสูงสุดแบบบุญหรือเปล่า” ที่จริงผมแค่อยากรู้ว่าผมจะมีพลังอำนาจพิเศษในตัวที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษแบบที่บุญมีไหม

“ทำไมหลานถึงอยากเป็นหัวหน้าสูงสุดน่ะ”

“ผมอยากช่วยเหลือคนอื่นเหมือนบุญ” หลายครั้งที่ผมเห็นบุญเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงเรียกคนอื่นๆ มาช่วยกันปอกมะพร้าวให้เจ้าของมะพร้าวที่ล้มป่วยอยู่เป็นอาทิตย์ ถ้าไม่รีบผ่าเอาออกมาตากแดดให้ทันเนื้อมะพร้าวจะฟ่อ แล้วก็ขายไม่ได้ราคา บางครั้งบุญก็ไปป้อนอยู่บนหลังคาบ้านคนอื่นเพื่อช่วยซ่อมแซมส่วนที่พังหลังถูกพายุพัดอย่างหนัก บุญเป็นคนสอนผมว่า หัวหน้าในความหมายของนิทานอาตุนั้นไม่ใช่คนที่ใช้อำนาจเหนือคนอื่น แต่เป็นคนรับใช้และคนที่ทำงานหนักกว่าคนอื่น

ผมเลือกตอบคำถามของบุญเพียงครั้งเดียว ส่วนอีกครั้งหนึ่งแอบคิดในใจว่า ถ้าผมเป็นหัวหน้าจะได้มีสิทธิพิเศษมากกว่าคนอื่นด้วยนะสิ อย่างเช่นจะได้เป็นเจ้าของต้นไม้บางต้นที่ทำเครื่องหมายของผมไว้ไม่ให้ใครสามารถเก็บผลของมันไปได้ จะได้กินอาหารจากกองไฟเดียวกับระดับหัวหน้าด้วยกันเท่านั้น นอกจากนี้ยังได้อยู่บ้านของตัวเองโดยไม่ปะปนกับใคร ยิ่งถ้าเป็นหัวหน้าระดับสูงอย่างบุญ หน้าประตูบ้านจะมีรูปสลักไม้เป็นหน้าคนประดับอยู่ มีรูปปั้นบอกลำดับชั้นของหัวหน้าเรียงเป็นแถวอยู่รอบๆ บ้าน และมีเปลือกหอยแขวนอยู่เหนือหลังคาบ้าน บอกให้รู้ว่าเป็นคือตาบุญ เขตหวงห้ามของหัวหน้าเท่านั้น

“หากทาโร่ให้เจอ” บูนบอกหลังจากนั่งเฝ้าบอยู่ครู่หนึ่ง “เมื่อไหร่ที่หลานพบทาโร่และนำพลังของทาโร่กลับมาได้ หลานก็จะได้เขียวหมูลำหรับห้อยคอ”

ทาโร่เป็นเทพเจ้าที่คุ้มครองดูแลเขาไฟทุกฤดู เมื่อใดที่ทาโร่ไม่พอใจจะส่งควันและปล่อยลาวาไหลซึมออกมาเป็นสัญญาณ และถ้าทาโร่โกรธขึ้นมาภูเขาไฟก็จะระเบิด ลาวาจะพุ่งขึ้นไปในท้องฟ้า ถ้าสีเทาพุ่งไปในอากาศแล้วตกลงมาปกคลุมไปทั่วพื้นดิน เราจึงมักจะทำพิธีบูชาทาโร่อยู่เป็นครั้งคราว ไม่มีใครรู้ว่าทาโร่หน้าตาเป็นอย่างไร บางคนบอกว่าทาโร่มีใบหน้าสีแดงเพลิง ลำตัวและหางคล้ายหมา แต่มีเขาเหมือนกวาง บางคนบอกว่าทาโร่จะกางปีกสีดำขนาดใหญ่บินลงมาจากท้องฟ้าขณะที่ฝนไฟเป็นทางยาวคล้ายลาวาเพลิง แต่หัวหน้าบางคนกลับพูดว่าทาโร่อาจจะอยู่ในร่างของแมวธรรมดาๆ นี่เอง ว่ากันว่าทาโร่จะปรากฏตัวต่อผู้ที่ถูกเลือกแล้วเท่านั้น เมื่อใดที่ทาโร่ปรากฏตัวให้ใครเห็นก็หมายความว่า คนที่ได้พบกับทาโร่จะได้รับการถ่ายทอดพลัง สามารถเข้าพิธีนี้มั่งคั่งสำหรับการเลื่อนขั้นขึ้นเป็นหัวหน้าระดับสูงๆ รวมถึงสามารถเรียนรู้เวทมนตร์อันลับได้ ปัญหาที่บูนไม่เคยเฉลยก็คือ...แล้วผมจะรู้ได้อย่างไรละว่าสิ่งที่ผมพบคือทาโร่

หลังเลิกเรียนในตอนบ่าย ถ้าไม่ไปช่วยงานที่แปลงผักของแม่ ผมกับโจไมเคิลก็มักชลุ่กอยู่กับบูน ฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับท้องทะเล ผืนป่า สรรพสัตว์บนภูเขา เรื่อยไปจนถึงเรื่องบรรพบุรุษของนีวานูอาตู บูนบอกว่าบรรพบุรุษของพวกเราสืบเชื้อสายมาจากปลาฉลาม ดังนั้นจึงไม่มีใครบนเกาะล่าหรือกินปลาฉลาม คนที่มีพลังอำนาจสืบทอดจาก

บรรพบุรุษ ถ้าได้ฝึกฝนการใช้เวทมนตร์คาถาด้วยก็จะสามารถควบคุม ปลานลามและสื่อสารกับมันได้ มีตำนานเล่าต่อกันมาว่าหัวหน้าบางคน กลายร่างเป็นฉลาม คอยว่ายวนเวียนอยู่รอบๆ เกาะ เพื่อป้องกันไม่ให้ คนแปลกหน้าบุกรุก

“งั้นบุญกลายเป็นสัตว์อะไรได้ครับ” ผมสงสัย

“แล้วถ้าหลานกลายเป็นสัตว์ได้ หลานจะกลายเป็นอะไร” บุญยิ้มไม่ตอบ แต่ถามกลับ

“แมนฟิช” ผมตอบ ในภาษาบิสลามา ปลาคน หรือ man fish หมายถึงโลมา ผมเดาว่ามันคงฉลาดเหมือนคน ผมอ่านเจอในหนังสือ ว่ามันเลี้ยงลูกด้วยนมเหมือนคนด้วย แต่ที่ผมอยากเป็นโลมาเพราะ มันว่ายน้ำเก่งและดูน่าเกรงใจเป็นมิตร

โจไมเคลยื่นจมูกแล้วใช้ไหลใหญ่ๆ ชนผมเสียแรง เขาดูเหมาะที่จะเป็น ไบลทิก หรือหมูป่าจริงๆ ด้วย หลังจากนั้นเราก็ช่วยกันคิดว่า ใครน่าจะกลายร่างเป็นสัตว์อะไร บุญน่าจะเหมาะตัวใหญ่ๆ พ่อน่าจะ เป็นวัว บริทานีน้องสาวของผมเหมือนกระต่ายน้อยที่กระโดดไปรอบๆ บ้านทั้งวัน ส่วนแม่ฉันเป็นปลาหมึกยักษ์ เพราะมีมือยุบยับที่เคลื่อนไหว ทำงานหลายๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน

ในตอนเย็นผมกับโจไมเคลมีหน้าที่ช่วยบุญให้อาหารหมู หมู ของบุญมีอยู่สองพวก พวกแรกเป็นหมูธรรมดาซึ่งมีอยู่ด้วยกันเกือบ 30 ตัว อาหารของมันเป็นเผือกบ้าง กล้วยหรือมะละกอกที่สุกงอม จนเน่าแล้วบ้าง ส่วนหมูพวกที่สองเป็นพันธุ์ที่เลี้ยงไว้เอาเนื้อโดยเฉพาะ เราไม่ได้รับอนุญาตให้เลี้ยงหมูพวกหลังนี้เพราะเป็นตาบูกอย่างหนึ่ง หัวหน้าจะต้องดูแลหมูของตนเองโดยห้ามใครมาแตะต้อง หมูพิเศษ พวกนี้กินมันเทศ มะละกอบด และเนื้อมะพร้าวขูด ใช้มือป้อนเพื่อให้

เชี่ยวชาญในสภาพสวยงามไม่มีรอยบินหรือถลอก ระหว่างที่ป้อนอาหารนั้นบุญจะค่อยๆ ใช้มือตัดเชี้ยวของมันให้โค้งไปด้วย การตัดเชี้ยวหมูให้โค้งเป็นวงนั้นเป็นขนบธรรมเนียมมาช้านานมาตั้งแต่สมัยโบราณ เราถือว่าเชี้ยวหมูเป็นของมีค่าที่ใช้แลกเปลี่ยนซื้อขายแทนเงินตรา ในพิธีต่างๆ รวมถึงงานแต่งงานก็มีการมอบเชี้ยวหมูให้กัน เวลาที่ครอบครัวไหนได้ลูกชายคนแรก แม่ผู้ให้กำเนิดจะได้รับเชี้ยวหมูเป็นของขวัญ แม้แต่ธงชาติของวานูอาตู ธนบัตร และสายการบินแห่งชาติก็ใช้รูปเชี้ยวหมูเป็นสัญลักษณ์ นักท่องเที่ยวที่ฟอร์ตวิลลาอาจหาซื้อเชี้ยวหมูสวยๆ ได้จากร้านขายเครื่องประดับ แต่ที่เกาะแอมบรึมนี้ คนที่จะห้อยเชี้ยวหมูได้ต้องพิสูจน์ความสามารถของตนจนได้รับอนุญาตจากหัวหน้า หรือไม่กี่ผ่านพิธีนี้มั้งก็หลายครั้งจนเลื่อนระดับมาเป็นหัวหน้าเท่านั้น

บางวันเราพากันเดินลงเขาไปยังชายทะเลเพื่อจับปลา บุญเป็นคนเลือกตำแหน่งที่เราจะเหวี่ยงแห ส่วนมากมักเป็นบริเวณโขดหินหรือชายหาดน้ำตื้นที่มีแนวปะการังอยู่ไม่ไกล ปลาชายหาดที่ติดแหเป็นปลาจำพวกที่ตัวไม่ใหญ่นัก กินคนเดียวก็หมดตัว ถ้าอยากได้ปลาตัวใหญ่ๆ เราต้องลากเรือแคนูมาด้วยแล้วพายออกไปในทะเล เมื่อนั้นเราถึงจะได้ปลาหูฉลาม ปลาทูน่าครีบน้ำเงิน ปลาทูน่า ปลาโอได้มอญ หรือแม้แต่ปลากะโหลงกลับเข้ามา บุญสอนให้รู้จักใช้ประโยชน์จากต้นไม้ที่อยู่ริมหาดอย่างต้นจิกทะเล นอกจากจะออกดอกสีขาวสวยสะพรั่งแล้ว ผลทรงสี่เหลี่ยมของมันยังนำมาบดให้แหลกใช้เป็นยาเบื่อปลาแบบธรรมชาติ ปลาที่โดนพิษของผลจิกทะเลจะหลับไม่รู้ตัว และลอยนิ่งให้เราเหวี่ยงแหซ้อนเอาได้ง่ายๆ ไม่มีสารตกค้างอยู่ในตัวปลา และไม่มีพิษต่อสิ่งมีชีวิตอื่นๆ อย่างปะการัง ม้าน้ำ หรือปลิง

ทะเลที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น เราจับปลาแค่พอกินหรือแค่พอนำไปขายในตลาดเพื่อแลกซื้อของใช้จำเป็นอย่างอื่น วันไหนที่แม่อยากได้ปลาทัวเล็กๆ แค่ 2-3 ตัว เราจะจับปลาด้วยไยแมงมุม แมงมุมบนเกาะตัวใหญ่มาก ไยของมันเส้นใหญ่และเหนียวสะท้อนแสงแดดเป็นสีทอง เมื่อเราเอากิ่งไม้ที่พันด้วยไยแมงมุมไปโบกเหนือผิวน้ำ ไยแมงมุมจะสะท้อนแสงแดดส่งประกายล่อให้ปลากระโดดหรือว่ายขึ้นมาบนผิวน้ำ เพราะนี่กว่าเป็นแมลง แล้วเราก็แทงปลาด้วยจหมวกได้อย่างง่ายดาย

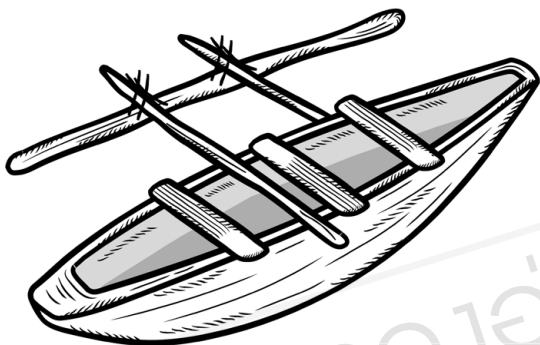
มะพร้าวบนเกาะเป็นอาหารโปรดของปูมะพร้าว สัตว์ทะเลที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของวานูอาตู ปูมะพร้าวแต่ละตัวมีขนาดเกือบเท่าลูกสุนัข ก้ามของมันใหญ่และแข็งแรงเป็นพิเศษเพื่อเจาะกะลาเข้าไปกินเนื้อมะพร้าวได้ บubuเคยพาผมมาเฝ้าดูมันตอนกลางคืนซึ่งเป็นเวลาที่มันเชื่องช้า จริงๆ แล้วปูพวกนี้เมื่ออายุขึ้นถึง 50 ปี แต่มันไม่เคยอยู่ได้นานขนาดนั้น เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงวานูอาตูเป็นต้องอยากลองกินปูมะพร้าวกันทุกคน ชาวบ้านบนเกาะต่างๆ ก็เลยพากันจับส่งไปขายตามร้านอาหารที่พอร์ตวิลาจนแทบสูญพันธุ์ บubuเคยพูดว่า ถ้าคนบนเกาะรู้จักจับสัตว์ต่างๆ แค่พอเป็นอาหารของตัวเอง เราก็จะมีอาหารอุดมสมบูรณ์ไม่มีวันหมด แต่เมื่อเราเริ่มแลกเปลี่ยนอาหารเป็นเงินทอง ลูกหลานของเราก็จะมีโอกาสเห็นปูมะพร้าวแค่จากรูปบนเหรียญเงินวาตูเหมือนกัน

เหรียญ 20 วาตู

วันที่ฝนไม่ตกและอากาศดีเราจะพากันพายเรือออกไปกลางทะเล เรือแคนูของbubuทำจากไม้สาเกต่อนใหญ่ บubuชุดเนื้อไม้ออกเพื่อให้เป็นที่นั่งขนาด 3 คน มีท่อนไม้ยาวๆ พาดตามขวางห่างๆ กัน

2 ตอนนี้ออกไปด้านข้างเรือเพื่อยึดกับไม้ทันทรงตัว ดูเผินๆ ก็เหมือนเรือแคนูพื้นบ้านของนิवानูอาตูทั่วไป แต่ต่างกันตรงที่ส่วนหัวเรือของบุญนั้นสลักเป็นหัวฉลามที่มีดวงตากกลมโต ที่นั่งประจำของโจไม่เคล

เรือแคนูพื้นบ้าน

อยู่ข้างหน้า ผมได้ที่นั่งตอนกลาง ส่วนบุญจะเป็นคนคัดท้ายอยู่ด้านหลัง เราช่วยกันพายเรือแคนูออกไปตามโขดหินที่อยู่ไกลออกไปในทะเลเพื่อ งมกุ้งและหอย ครั้งหนึ่งเราโชคดีมากที่ได้เจอหอยนมสาวที่มีรูปร่างเหมือนนางเขยอดแหลม เนื้อของมันกินสดๆ ได้หวานอร่อย ส่วนเปลือกก็นำไปทำเครื่องประดับได้ ถ้ามีเครื่องมือและรู้วิธีขัดผิวที่ขรุขระออกก็จะได้เปลือกหอยสีขาวเหลือบประกายมุก หอยนมสาวพวกนี้กลายเป็นสัตว์ที่ทางราชการขึ้นบัญชีสงวนพันธุ์ เพราะเปลือกของมัน เป็นสิ่งที่นำไปขายได้ราคา ชาวบ้านก็เลยจับไปขายจนแทบไม่มีเหลือ หอยที่มีค่ามากอีกชนิดคือหอยมุกดำ ไข่มุกดำเกิดจากทรายสีดำที่มาจากภูเขาไฟ มีน้อยคนที่รู้แหล่งของหอยมุกดำและต่างปิดเป็นความลับ เชื่อกันว่าคนที่พยายามงมหาไข่มุกดำมักจะไม่มีโอกาสได้กลับเข้าฝั่ง

เพราะบริเวณนั้นจะมีลมร้ายว้ายวนเวียนคอยปกป้องอยู่

เราพายเรือแคนูไปยังอ่าวต่างๆ รอบเกาะโดยหลีกเลี่ยงตาม
คือบริเวณแนวปะการังอ่อนที่กำลังโต ถ้ามีกิ่งไม้สัญลักษณ์ปักไว้ตาม
ชายหาดก็หมายถึงตามูที่ห้ามจับปลาในบริเวณนั้น เพราะเป็นฤดูวางไข่
รวมถึงให้ระวังไข่เต่าที่อยู่ในหลุมตามหาดทราย ขากลับบ้าน ถ้าหมดแรง
พายเรือ บุญจะตัดกิ่งมะพร้าวมาปักที่หัวเรือ คลีไปให้แผ่ออกแทน
ใบเรือ แล้วลมทะเลก็จะพาเรากลับเข้าฝั่ง

ภูเขาไฟมารัมและเบนโบวตั้งอยู่ใจกลางเกาะห่างจากหมู่บ้านเวนลา
ไปราว 5 ชั่วโมง เราเดินผ่านป่าขึ้นไปบนนั้นเป็นครั้งแรกเพื่อสักการะ
หากาโร ผมชอบการเดินป่าไม่น้อยไปกว่าการพายเรือแคนูหรือดำผุด-
ดำว่ายอยู่ในทะเล สัตว์ที่เราต้องระวังขณะอยู่ในทะเลคือหอยเม่น
แมงกะพรุนไฟ และปลาบางชนิดซึ่งมีพิษอยู่ที่ครีบ เช่น ปลาลิงโต
แต่ในป่าเรากลับไม่ต้องระวังสัตว์มีพิษสักเท่าไร เพราะงูที่อาศัยอยู่
ในป่าส่วนใหญ่แล้วแต่เป็นงูเล็กๆ ประเภทไม่มีพิษร้ายแรง งูทะเลเสียอีก
กลับมีพิษร้ายแรงถึงตาย แต่ถึงอย่างไรผมก็ไม่อยากเผชิญหน้ากับงู
นักหรอก ไม่ว่ามันจะตัวเล็กหรือตัวใหญ่ เพราะบุญเคยบอกว่าวิญญาณ
ชั่วร้ายอาศัยอยู่ในร่างของงู ขณะเดินขึ้นภูเขาเราจึงต้องกวัดแกว่งมิด
ในมือไปตามพงหญ้าและต้นไม้ตลอดทาง เพื่อส่งสัญญาณให้งูหรือ
สัตว์เล็กๆ ที่อยู่แถวนั้นแตกตื่นหนีไปก่อน นีวานูอาตูคุ้นเคยกับการ
เหินหนีตบเท้าไล่ที่เฒ่าตั้งแต่เด็กและใช้มีดกันอย่างคล่องแคล่วทุกคน
เราใช้มีดลิดกิ่งไม้ที่โน้มต่ำขวางทาง และใช้ฟันลูกมะพร้าวลงมาเพื่อ
ตีมน้ำแก้กระหายขณะหยุดพักระหว่างทาง

ภูเขาไฟแฝดสองลูกนี้มีลานกว้างเป็นวงอยู่รอบๆ บุญเรียกว่า

ลานถ้ำ เพราะเกิดจากการทับถมของถ้ำภูเขาไฟ พื้นผิวลานถ้ำขรุขระ มีรูปทรงและเป็นร่องตะปุ่มตะป่ำ สูงขึ้นไปเป็นปล่องลาวา ถ้าเดินไปตาม ขอบปล่องแล้วมองลงไปจะเห็นควันสีเทาปกคลุมไปทั่ว ในอากาศ อบอวลไปด้วยกลิ่นคูลินของกำมะถัน อันที่จริงผมกับโจไม่เคยยังขึ้นไปถึงปากปล่องภูเขาไฟเบนโบ เพราะการเดินทางลำบากพอสมควร หน้าที่จริงต้องใช้เชือกโรยตัวลงไปที่ยอดหินชั้นในถึงจะมองเห็นลาวา สีแดง บุญพาเราสองคนไปบนภูเขาแมร์มเท่านั้น มีปล่องภูเขาไฟย่อยๆ อยู่สามปล่อง ปล่องที่ใหญ่และอยู่สูงที่สุดชื่อ “บเวเลซู” มีความหมายว่า หมูป่า ปล่องถัดมาอยู่บริเวณขอบของปล่องแรกชื่อ “นิริบเวเลซู” มีความหมายว่า ลูกของหมูป่า ผมเคยไปถึงแค่ปล่องสุดท้ายซึ่งเป็นเหมือนแอ่งเล็กๆ ที่อยู่ต่ำสุด มีชื่อเรียกว่า “โมกอนนิริบเวเลซู” หรือ หลานของหมูป่า พอไปถึงที่นั่น เราจะโยนสร้อยเปลือกหอย มะพร้าว ตะกร้าสาน และไม้แกะสลักลงไปเพื่อให้เทพเจ้าพอใจ

นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมจ้างนิวนานูอาตูผู้ชำนาญทางให้นำขึ้นมายังปล่องภูเขาไฟ หลังจากขึ้นชมและถ่ายรูปกับปล่องภูเขาไฟจนพอใจ กันแล้วก็ทางเดินที่ค้ำแรมกันบริเวณลานถ้ำ คนนำทางมักเล่าให้เด็กๆ อย่างพวกเราฟังว่า ในยามที่ท้องฟ้าเป็นสีดำสนิทนั้น สีแดงของลาวาจะสะท้อนขึ้นไปฉายอยู่บนก้อนเมฆก่อให้เกิดภาพงดงามจับใจ บรรยากาศอันเงียบสงัดทำให้เสียงเดือดปุดได้ยินไปไกลหลายกิโลเมตร

แต่บุญไม่ชอบนอนค้างคืนบนนั้น เพราะเราต้องแบกสัมภาระ และอาหารขึ้นไปด้วยโดยไม่จำเป็น ดังนั้นในบางครั้งที่กลับลงมาจากภูเขาในเวลาค่ำเกินกว่าจะเดินทางต่อ เราจึงนอนค้างคืนกันในป่าเฟิน บุญพินกิงไผ่มาเหลาเป็นคันธนูและลูกศรอย่างง่ายเพื่อใช้ยิงกระต่ายป่า หรือไก่ฟ้าเป็นอาหาร นี่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าโจไม่เคย

มีทักษะมากกว่าผม เขามักจะตัดสินใจยิงลูกศรไปหาเหยื่อได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ผมมักแต่ประมวลความคิดว่าไก่ฟ้าสองตัวที่เห็นอยู่นั้น ตัวไหนอายุมากกว่ากัน หรือไม่ก็มักแต่พยายามเล็งให้โดนจุดสำคัญเพื่อจะทำให้มันตายในทันที เพราะไม่ชอบเห็นมันดิ้นทุรนทุราย ครั้งหนึ่งเราไม่พบสัตว์อะไรที่จะเป็นอาหารเย็นได้ เราก็เลยบึ่งกล้วยป่าที่หาได้แถวนั้น ระหว่างที่กำลังกินอยู่ จิ้งจอกบินสองสามตัวบินวนอยู่เหนือหัวแล้วไปเกาะที่ต้นไม้ใกล้ๆ มันคือค้างคาวแม่ไก่ที่กินแต่ผลไม้และน้ำหวานจากเกสรดอกไม้เป็นอาหาร ถึงจะเป็นสัตว์ที่เรานำมาเป็นอาหารได้ แต่ก็มีจำนวนน้อยลงทุกทีจนใกล้สูญพันธุ์ บุญให้ผมกับโจไมเคิลตัดสินใจ โจไมเคิลให้เหตุผลว่าเขาตัวใหญ่กว่าผมจึงต้องกินอาหารประเภทเนื้อสัตว์เพื่อให้มีผมก็เลยยกกล้วยบึ่งส่วนของผมให้โจไมเคิลไป จิ้งจอกบินตัวนั้นจึงมีโอกาสบินรอบๆ เราอยู่นาน จนกระทั่งผมเกือบจะหลับแล้วนั้นแหละ มันถึงได้จากไป

นกเมกะโปด

หลังอาหารเย็นเราป็นขึ้นไปนอนกับบนคอกไม้ที่รองด้วยใบไม้หนานุ่ม พอรุ่งเช้านกสีน้ำตาลคอแดงตัวเล็กๆ ส่งเสียงแกรกๆ อยู่ใกล้ๆ จนเราตื่น มองไปเห็นมันจ้องจับแมลงกินอยู่เหนือหัว นกบนเกาะที่เราพบบ่อยๆ ส่วนใหญ่จะเป็นนกที่มีท้องสีน้ำตาลแดง นกที่มีรอบตาเป็นวงสีขาว หรือนกกระเต็นปีกสีฟ้าที่จับปลาอยู่ริมห้วย มีนกชนิดหนึ่งตัวเป็นสีดำหน้าสีแดง เรียกว่า นกวานูอาตูเมกะโปด ชื่อของมันมีที่มาจากคำว่า

mega แปลว่าโต และ poda แปลว่าดิน รูปร่างของมันคล้ายไก่อฟ้า แต่ดินสีเหลืองของมันโตสมชื่อ เป็นพันธุ์พิเศษที่มีให้เห็นเฉพาะใน วาธุอาตุเท่านั้น ตอนที่ผมเจอครั้งแรกมันส่งเสียงคล้ายคนหัวเราะสั้นๆ ในลำคออยู่ 4-5 ที ผมตื่นเต้นมากรีบวิ่งไปบอกบุญเพราะคิดว่าเป็น ทากาโร่ แต่บุญบอกว่าไม่ใช่หรอก มันแค่เป็นสัตว์หายากอีกชนิดหนึ่ง เท่านั้น โจโมเคิลช่างจันทรวงอหาย หลังจากวันนั้นเขาก็ล้อเลียนผม ด้วยการทำเสียงหัวเราะแบบนกเมกะโปดอยู่พักใหญ่

ถ้าลู่อาชินขึ้นเขามาด้วย ลุงมักจะสอนให้เราจำจักต้นไม้หลาย ชนิดที่นำมาทำเป็นยาสมุนไพร ต้นไม้บางชนิดดูเผินๆ มีใบคล้ายกัน จนแยกไม่ออก แต่ถ้าสังเกตดีๆ จะเห็นรอยหยักที่ขอบใบต่างกัน สี ของใบที่เข้มหรืออ่อนไม่เท่ากันก็บอกให้รู้ว่ามันมีคุณสมบัติเป็นยา ต่างชนิดกัน ดูเหมือนโจโมเคิลจะมีความจำในเรื่องพวกนี้ดีกว่าผมมาก เขาสามารถหาใบหรือรากไม้ที่ลู่อาชินสั่งให้เก็บได้ทุกครั้ง ส่วนใหญ่ แล้วผมจะคอยช่วยชูดราก คาวาใส่กระสอบเสียมากกว่า

คาวาเป็นพืชสมุนไพรชนิดหนึ่ง ใบเป็นรูปหัวใจ รากของมันนำมา บดผสมน้ำทำเป็นเครื่องดื่มที่มีฤทธิ์ยาทำให้เคลิบเคลิ้มและผ่อนคลาย ในเวลาเย็นที่เป็นเวลาพักผ่อน หัวหน้าและคนสำคัญในหมู่บ้านจะชุมนุม กันที่ *นะคามัล* ซึ่งมีความหมายว่าบ้านบุรุษ พวกเขาพูดคุยสังสรรค์ กันพร้อมกับดื่มคาวาจากถ้วยกะลามะพร้าว เป็นธรรมเนียมว่าผู้หญิง นิว่าอาตุห้ามดื่มเครื่องดื่มชนิดนี้ แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป นะคามัล บนเกาะท่องเที่ยวกลายเป็นบาร์ที่เปิดไฟสลัว บริการเครื่องดื่มคาวา ให้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง แต่ที่เกาะแอมบริมยังคงธรรมเนียมเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง ผมกับโจโมเคิลเคยแอบดื่มคาวาในพิธีแต่งงานประจำ หมู่บ้านด้วยความอยากรู้อยากเห็นจนสุดหนวาร์สาติของมันเป็นอย่างไร นอกจาก

ปากและลิ้นจะชาจนพูดไม่ได้แล้ว ผมยังง่วงจนจำอะไรหลังจากนั้นไม่ได้เลยด้วย เมื่อตื่นขึ้นมาบนที่นอนของตัวเองในตอนบ่ายของวันรุ่งขึ้นพร้อมอาการปวดหัวแทบระเบิด ผมถึงได้รู้ว่าแม่ต้องอุ้มผมกลับบ้านตั้งแต่มorningยังไม่เลิก

บุญไม่ได้ลงโทษอะไรเรา เพียงแต่พูดว่า เราสองคนคงเข้าใจดีแล้วว่าผลของการทำอะไรก่อนเวลาอันสมควรเป็นอย่างไร

